C/2024/4169

2.8.2024

P9_TA(2023)0465

Úloha rozvojové politiky EU při transformaci těžebního průmyslu pro udržitelný rozvoj v rozvojových zemích

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 13. prosince 2023 o úloze rozvojové politiky EU při transformaci těžebního průmyslu pro udržitelný rozvoj v rozvojových zemích (2023/2031(INI))

(C/2024/4169)

Evropský parlament,

— s ohledem na čl. 208 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „Smlouva o fungování EU“), který zejména stanoví, že „hlavním cílem politiky Unie v oblasti rozvojové spolupráce je snížení a výhledově i vymýcení chudoby“ a že „Unie přihlíží k cílům rozvojové spolupráce při provádění politik, které by mohly mít vliv na rozvojové země“,

— s ohledem na články 3 a 21 Smlouvy o Evropské unii (dále jen „Smlouva o EU“),

— s ohledem na rezoluci OSN nazvanou „Přeměna našeho světa: Agenda pro udržitelný rozvoj 2030“ přijatou na summitu OSN o udržitelném rozvoji, který se konal dne 25. září 2015 v New Yorku, a na 17 cílů udržitelného rozvoje, které jsou její součástí,

— s ohledem na dohodu přijatou dne 12. prosince 2015 na 21. konferenci smluvních stran (COP21) Rámcové úmluvy Organizace spojených národů o změně klimatu (UNFCCC) v Paříži (Pařížská dohoda),

— s ohledem na Deklaraci o právech původních obyvatel, kterou přijalo Valné shromáždění OSN dne 13. září 2007,

— s ohledem na obecné zásady OSN v oblasti podnikání a lidských práv,

— s ohledem na deset zásad sociální odpovědnosti podniků vymezených v rámci iniciativy OSN Global Compact,

— s ohledem na Úmluvu Mezinárodní organizace práce (MOP) č. 169 o domorodém a kmenovém obyvatelstvu,

— s ohledem na osm základních úmluv MOP, jak jsou definovány v Deklaraci MOP o základních principech a právech v práci,

— s ohledem na Minamatskou úmluvu o rtuti,

— s ohledem na Úmluvu o biologické rozmanitosti, zejména rozhodnutí COP VIII/28 – Dobrovolné pokyny pro posuzování dopadu zohledňující problematiku biologické rozmanitosti,

— s ohledem na pokyny pro posuzování sociálních dopadů životního cyklu výrobků přijaté v rámci Programu OSN pro životní prostředí,

— s ohledem na seznam Evropské investiční banky (EIB) týkající se způsobilosti, vyloučených činností a vyloučených odvětví,

— s ohledem na společné prohlášení Rady a zástupců vlád členských států zasedajících v Radě, Parlamentu a Komise ze dne 30. června 2017 nazvané „Nový evropský konsensus o rozvoji – „Náš svět, naše důstojnost, naše budoucnost“ ([1]),

([1]) Úř. věst. C 210, 30.6.2017, s. 1.

— s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/947 ([2]) ze dne 9. června 2021, kterým se zřizuje Nástroj pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci – Globální Evropa, mění a zrušuje rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 466/2014/EU a zrušují nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1601 a nařízení Rady (ES, Euratom) č. 480/2009,

— s ohledem na společné sdělení Komise a vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku ze dne 1. prosince 2021 nazvané „Global Gateway“ (JOIN(2021)0030),

— s ohledem na sdělení Komise ze dne 11. prosince 2019 nazvané „Zelená dohoda pro Evropu“ (COM(2019)0640),

— s ohledem na návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 16. března 2023, kterým se stanoví rámec pro zajištění bezpečných a udržitelných dodávek kritických surovin a mění nařízení (EU) č. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 a (EU) 2019/1020 (COM(2023)0160) (akt o kritických surovinách),

— s ohledem na novou dohodu o partnerství mezi Evropskou unií a členy Organizace afrických, karibských a tichomořských států (OAKTS) (navazující na dohodu z Cotonou),

— s ohledem na své usnesení ze dne 26. února 2014 o podpoře rozvoje prostřednictvím odpovědných obchodních praktik, včetně úlohy těžebního průmyslu v rozvojových zemích ([3]),

— s ohledem na své usnesení ze dne 14. března 2023 o soudržnosti politik ve prospěch rozvoje ([4]),

— s ohledem na článek 54 jednacího řádu,

— s ohledem na stanovisko Výboru pro mezinárodní obchod,

— s ohledem na zprávu Výboru pro rozvoj (A9-0322/2023),

A. vzhledem k tomu, že podle OSN ([5]) lze těžební průmysl definovat tak, že zahrnuje různé činnosti od těžby surovin (fosilních paliv, nerostných surovin a agregátů), jejich zpracování až po přeměnu na výrobky a služby pro spotřebitele;

B. vzhledem k tomu, že velkokapacitní těžba a řemeslná těžba a těžba v malém měřítku vždy existovaly vedle sebe a že typ zaměstnanosti a místní hodnota, kterou přinášejí, se značně liší, neboť řemeslná těžba a těžba v malém měřítku funguje většinou s vysokou mírou neformálnosti, intenzity práce a nezákonnosti, špatnými normami v oblasti ochrany zdraví při práci, bezpečnosti a ochrany životního prostředí a relativně nízkou úrovní kapitálových investic, mechanizace a obnovy nerostných surovin a poskytuje pracovní místa a příjmy nekvalifikovaným pracovníkům často v odlehlých a venkovských oblastech, zatímco velkokapacitní těžba je obvykle silně mechanizovaná a formálně regulovaná, což je přínos pro národní ekonomiku, ale má malý pozitivní dopad na místní komunity; vzhledem k tomu, že podle Programu OSN pro životní prostředí a odhadů projektu řemeslné těžby a těžby v malém měřítku v chráněných oblastech a kritických ekosystémech (ASM-PACE) se v rámci řemeslné těžby a těžby v malém měřítku celosvětově těží přibližně 10 % zlata, 15–20 % diamantů, 20–25 % cínu a tantalu a 80 % barevných drahokamů ([6]); vzhledem k tomu, že v řemeslné těžbě a těžbě v malém měřítku často pracují ženy, čímž se zvyšuje jejich zranitelnost, neboť nemají přístup k půdě bohaté na zdroje a dalším výrobním zdrojům a financím, nemohou ji využívat a nemají nad ní kontrolu;

C. vzhledem k tomu, že neobnovitelné nerostné zdroje hrají podle Světové banky dominantní úlohu v 81 zemích, které společně vytvářejí čtvrtinu světového HDP a ve kterých žije polovina světové populace a téměř 70 % obyvatel žijících v extrémní chudobě ([7]);

([2]) Úř. věst. L 209, 14.6.2021, s. 1.
([3]) Úř. věst. C 285, 29.8.2017, s. 87.
([4]) Přijaté texty, P9_TA(2023)0071.
([5]) OSN, „Transforming Extractive Industries for Sustainable Development“, květen 2021, s. 3.
([6]) Program OSN pro životní prostředí (UNEP), „Mineral Resource Governance in the 21st Century“. Gearing Extractive Industries Towards Sustainable Development“, s. 81.
([7]) Světová banka, „The Growing Role of Minerals and Metals for a Low Carbon Future“, červen 2017, s. 26.

D. vzhledem k tomu, že z těžby a zpracování přírodních zdrojů vzniká přibližně polovina celkových emisí skleníkových plynů a že tyto činnosti jsou příčinou více než 90 % celosvětových dopadů na biologickou rozmanitost a na nedostatek vody ([8]);

E. vzhledem k tomu, že o tom, zda jsou přírodní zdroje využívány, o jaké zdroje se jedná a jakým způsobem se tak děje, si rozhoduje každá země sama;

F. vzhledem k tomu, že těžební průmysl by měl hrát klíčovou úlohu v rozvoji mnoha rozvojových zemí bohatých na zdroje, neboť by měl být zdrojem veřejných příjmů z těžby a souvisejících činností (z koncesí, daní a přímých a nepřímých výdajů v zemi, kde k těžbě dochází), měl by poskytovat pracovní příležitosti a infrastrukturu, které mohou přispívat ke snižování chudoby a podpořit hospodářský růst a sociální rozvoj na vnitrostátní a místní úrovni, pokud působí určité faktory;

G. vzhledem k tomu, že těžební průmysl může mít rovněž závažné negativní sociální, hospodářské, environmentální a institucionální dopady na místní, celostátní, regionální a celosvětové úrovni, jelikož je jedním z faktorů vedoucích k porušování lidských a pracovních práv, genderově podmíněnému násilí, nucené práci, dětské práci, nucenému vysídlování, chudobě, znečištění, konkurenci ve využívání vody, odlesňování, ztrátě biologické rozmanitosti, ničení kulturních a duchovních památek, napadání obránců lidských a environmentálních práv, narušování sociální struktury, korupci, kolísání cen komodit, nezákonným finančním tokům, daňovým podvodům a únikům a ozbrojeným konfliktům a že tento průmysl přináší řadu problémů, které jsou spojeny s jeho charakterem „enklávního“ odvětví, které má jen málo vazeb na místní hospodářství; vzhledem k tomu, že těžební průmysl často ovlivňuje práva domorodých komunit a že studie o environmentálním a sociálním dopadu mohou hrát klíčovou úlohu při ochraně těchto práv;

H. vzhledem k tomu, že nejmodernější a přizpůsobené technologie a digitalizace mohou ze své podstaty výrazně omezit invazivní dopady těžebního průmyslu;

I. vzhledem k tomu, že podle Mezinárodní energetické agentury ([9]) byla přibližně polovina celosvětové výroby mědi a lithia soustředěna do oblastí, které již trpí velkým nedostatkem vody; vzhledem k tomu, že většina současných a potenciálních těžebních lokalit se navíc nachází ve venkovských a domorodých oblastech;

J. vzhledem k tomu, že negativní sociální a environmentální dopad těžebního průmyslu může být v budoucnu závažnější vzhledem k tomu, že je tendence těžit méně kvalitních rudy, což povede k většímu množství odpadu a k vyšší poptávce po energii a vodě; vzhledem k tomu, že to je obzvláště znepokojivé pro marginalizované a zranitelné obyvatele rozvojových zemí, kde dopady změny klimatu již nyní prohlubují problém nedostatku vody; vzhledem k tomu, že s vyčerpáváním snadno dostupných zásob se průzkum přesouvá do odlehlých a často křehkých oblastí, jako je tomu v případě hlubokomořské těžby;

K. vzhledem k tomu, že podle analýzy Světové banky ([10]) se 44 % všech provozovaných dolů nachází v lesích, což má významný dopad na odlesňování, jakož i na původní obyvatelstvo a místní komunity, jejichž živobytí je na lesích závislé;

L. vzhledem k tomu, že práva na informace, účast a nápravu jsou mezinárodně chráněná lidská práva zakotvená v mnohostranných dohodách, které řeší zejména rozhodování v oblasti životního prostředí, což je obzvláště důležité v případě těžby;

M. vzhledem k tomu, že těžební průmysl může mít přímý nebo nepřímý vliv, a to pozitivní nebo negativní, na několik cílů udržitelného rozvoje OSN, zejména cíl č. 1 (žádná chudoba), cíl č. 3 (zdraví a dobré životní podmínky), cíl č. 6 (čistá voda a hygiena), cíl č. 7 (dostupná a čistá energie), cíl č. 8 (důstojná práce a hospodářský růst), cíl č. 13 (opatření v oblasti klimatu), cíl č. 15 (život na souši) a cíl č. 16 (mír, spravedlnost a silné instituce);

N. vzhledem k tomu, že cíle udržitelného rozvoje jsou univerzální, a ze strany EU proto vyžadují soudržnost vnitřní i vnější činnosti; vzhledem k tomu, že vyšlo najevo, že Evropská unie negativně ovlivňuje pokrok rozvojových zemí v plnění cílů udržitelného rozvoje tím, že spotřebovává zdroje, tedy na základě takzvaného efektu přelévání ([11]);

([8]) Mezinárodní panel OSN pro zdroje, Globální výhled v oblasti zdrojů, 2019.

([9]) Mezinárodní energetická agentura, „The Role of Critical Minerals in Clean Energy Transitions“, zvláštní zpráva se světovým energetickým výhledem, 2021, s. 128.

([10]) Světová banka, „Forest-Smart Mining: Identifying Factors Associated with the Impacts of Large-Scale Mining on Forests“, 2019.

([11]) Síť řešení pro udržitelný rozvoj (SDSN), „Europe Sustainable Development Report“, 2022, k dispozici na adrese: https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2022/europe-sustainable-development-report-2022.pdf.

O. vzhledem k tomu, že dohody o rozvoji komunit mohou být prostředkem k posílení a prosazení udržitelných a vzájemně prospěšných vztahů pro vlády, podniky a komunity, jakož i nástroje k předcházení konfliktům a zvyšování transparentnosti a odpovědnosti; vzhledem k tomu, že Světová banka považuje dohody o rozvoji komunit za osvědčený postup při uzavírání dohod o těžbě ([12]); vzhledem k tomu, že 10 zásad pro těžbu vydaných Mezinárodní radou pro těžbu a kovy (ICMM) vybízí její členy, aby řádně zapojili zúčastněné strany a přispívali k udržitelnému rozvoji hostitelských zemí a komunit ([13]); vzhledem k tomu, že norma pro odpovědnou těžbu vyplývající z Iniciativy pro zajištění odpovědné těžby (IRMA) vyvíjí osvědčené postupy pro odpovědnou těžbu;

P. vzhledem k tomu, že rozvojové země bohaté na zdroje často nesou dopady takzvaného „prokletí zdrojů“, neboť bohatství přírodních zdrojů jim dosud nepřineslo hospodářský rozvoj, mimo jiné v důsledku špatné regulace, korupce, nedostatečné transparentnosti a odpovědnosti a nadměrné závislosti na příjmech z těžebního průmyslu a následné nedostatečné hospodářské diverzifikace; vzhledem k tomu, že Afrika, zejména subsaharská, se stala klasickým případem tohoto „prokletí zdrojů“, přestože se v této oblasti nachází 30 % světových zásob nerostných surovin, 8 % světového zemního plynu a 12 % světových zásob ropy ([14]);

Q. vzhledem k tomu, že rozvojové země se často potýkají s problémy při inkasování dostatečných příjmů z těžebních činností, neboť jejich daňové systémy jsou slabé nebo regresivní, jejich instituce nejsou dostatečně odolné, nemají patřičné dlouhodobé plánování, jsou zatíženy neudržitelným zadlužením a potýkají se s nezákonnými finančními toky, korupcí a daňovými úniky;

R. vzhledem k tomu, že rozvojové země, které vyvážejí suroviny, jsou silně závislé na daňových příjmech z tohoto vývozu;

S. vzhledem k tomu, že urychlení úsilí o řešení změny klimatu, řešení rychle rostoucí poptávky po surovinách, které jsou nutné pro ekologickou a digitální transformaci, a plnění požadavků EU na udržitelnost a diverzifikaci přináší těžebnímu průmyslu výzvy, ale i příležitosti k tomu, aby se stalo udržitelným odvětvím, a současně to přináší i výzvy a příležitosti pro rozvojové země bohaté na zdroje; vzhledem k tomu, že EU může stanovit rámce pro těžební průmysl v rozvojových zemích tak, aby tuto poptávku lépe zužitkovala v souladu s cíli udržitelného rozvoje, a to rozšířením jejich fiskálního prostoru a posílením veřejných výdajů, jakož i jejich úlohy na mezinárodní scéně, ale současně i snížením emisí skleníkových plynů v těchto zemích; vzhledem k tomu, že rozvojové země musí snížit svou závislost na těžebním průmyslu a zajistit expanzi svých ekonomik do odvětví orientovaných na budoucnost, jako jsou technologie s nulovými čistými emisemi, kterými by rozšířily své zdroje příjmů;

T. vzhledem k tomu, že čl. 3 odst. 5 Smlouvy o EU ukládá Unii mimo jiné povinnost „přispívat k míru, bezpečnosti, udržitelnému rozvoji této planety, k solidaritě a vzájemné úctě mezi národy, volnému a spravedlivému obchodu, vymýcení chudoby a ochraně lidských práv“; vzhledem k tomu, že čl. 21 odst. 1 Smlouvy o EU stanoví, že „činnost Unie na mezinárodní scéně spočívá na zásadách, které se uplatnily při jejím založení“, včetně demokracie, právního státu a univerzálnosti a nedělitelnosti lidských práv a základních svobod;

U. vzhledem k tomu, že politický závazek EU v oblasti soudržnosti politik ve prospěch rozvoje byl znovu potvrzen v novém Evropském konsensu o rozvoji z roku 2017, který označil soudržnost politik ve prospěch rozvoje za „hlavní prvek strategie [EU] pro dosažení cílů udržitelného rozvoje a významný příspěvek k širšímu cíli soudržnosti politik ve prospěch udržitelného rozvoje“;

V. vzhledem k tomu, že rozvojová politika EU by měla podporovat rozvojové země, pokud jde o transformaci jejich těžebního průmyslu, a zajistit tak, aby přispívaly k udržitelnému rozvoji v souladu s cíli udržitelného rozvoje a Pařížskou dohodou;

([12]) Světová banka, „Mining Community Development Agreements Source Book“, 2012, k dispozici na adrese: https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/8161b734-e57b-572c-863a-851103471a5f/content.

([13]) https://www.icmm.com/en-gb/our-principles/mining-principles/mining-principles.

([14]) UNEP, „Our work in Africa“, https://www.unep.org/regions/africa/our-work-africa.

W. vzhledem k tomu, že aktivity těžebního průmyslu probíhají v celosvětovém kontextu Pařížské dohody, jejímž cílem je udržet globální nárůst teploty v tomto století výrazně pod hranicí dvou stupňů oproti hodnotám před průmyslovou revolucí a zajistit soudržnost finančních toků s nízkými emisemi skleníkových plynů a s vývojem odolným vůči změně klimatu, ovšem probíhají i v kontextu evropského právního rámce pro klima ([15]), podle něhož má být do roku 2050 zajištěna v EU klimatická neutralita a splněn cíl snížit do roku 2030 CO_2 o 55 % ve srovnání s úrovněmi z roku 1990, v kontextu regulačního balíčku „Fit for 55“, který mimo jiné stanoví závazné cíle v otázkách účinnosti a oběhovosti, a v kontextu revidovaného a rozšířeného evropského systému obchodování s emisemi;

X. vzhledem k tomu, že EU nedávno přijala nebo přijme právní předpisy na posílení sociální odpovědnosti podniků a odpovědného chování podniků, které budou mít dopad na těžební průmysl v rozvojových zemích, jako je nařízení o nerostných surovinách z oblastí konfliktů ([16]), směrnice o podávání zpráv podniků o udržitelnosti ([17]), připravovaná směrnice o náležité péči podniků v oblasti udržitelnosti ([18]), připravované nařízení o zákazu produktů pocházejících z nucené práce ([19]) a akt o kritických surovinách;

Y. vzhledem k tomu, že zpráva o posouzení dopadů připojená k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví rámec pro zajištění bezpečných a udržitelných dodávek kritických surovin a mění nařízení (EU) č. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 a (EU) 2019/1020 (evropský akt o kritických surovinách) ([20]), neobsahuje dostatečné posouzení sociálních, environmentálních, lidskoprávních a hospodářských dopadů návrhu na rozvojové země (jak stanoví nástroj pro zlepšování právní úpravy č. 35 a nástroj udržitelného rozvoje č. 19) a na živobytí místních komunit původních obyvatel, včetně žen a dívek ([21]);

Z. vzhledem k tomu, že cíl EU spočívající ve spravedlivé transformaci má celosvětový rozměr a EU je odhodlána provést hluboké reformy týkající se finančních, správních, sociálních a environmentálních aspektů těžebního průmyslu;

AA. vzhledem k tomu, že nerostné suroviny jsou v rámci celého světa nerovnoměrně distribuovány, což má obrovský dopad na globální Jih; vzhledem k tomu, že podle zjištění uvedených v analýze ([22]) pocházelo 79 % celosvětové těžby kovové rudy v roce 2019 z pěti ze šesti druhově nejbohatších biomů;

AB. vzhledem k tomu, že Úmluva o volném moři ([23]) přijatá v červnu 2023 vytváří rámec pro ochranu volného moře před dopady těžebního průmyslu a stanoví sdílení přínosů z mořských genetických zdrojů mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi; vzhledem k tomu, že EU s cílem pomoci rozvojovým zemím při provádění této úmluvy přislíbila 40 milionů EUR v rámci globálního programu pro oceány;

Posílení rozvojové politiky EU

1. připomíná, že EU je největším poskytovatelem rozvojové pomoci ve světě, především prostřednictvím mezinárodních organizací a členských států; zdůrazňuje proto, že je důležité začlenit zásady udržitelného rozvoje do všech vnějších činností Unie, zejména do politik týkajících se těžebního průmyslu, v souladu s právním závazkem EU zajistit soudržnost politik ve prospěch rozvoje, jak stanoví článek 208 Smlouvy o fungování EU;

([15]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1119 ze dne 30. června 2021, kterým se stanoví rámec pro dosažení klimatické neutrality a mění nařízení (ES) č. 401/2009 a nařízení (EU) 2018/1999 (Úř. věst. L 243, 9.7.2021, s. 1).

([16]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/821 ze dne 17. května 2017, kterým se stanoví povinnosti náležité péče v dodavatelském řetězci pro unijní dovozce cínu, tantalu a wolframu, jejich rud a zlata pocházejících z oblastí postižených konfliktem a vysoce rizikových oblastí (Úř. věst. L 130, 19.5.2017, s. 1).

([17]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2464 ze dne 14. prosince 2022, kterou se mění nařízení (EU) č. 537/2014, směrnice 2004/109/ES, směrnice 2006/43/ES a směrnice 2013/34/EU, pokud jde o podávání zpráv podniků o udržitelnosti (Úř. věst. L 322, 16.12.2022, s. 15).

([18]) Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o náležité péči podniků v oblasti udržitelnosti a o změně směrnice (EU) 2019/1937, který byl předložen dne 23. února 2022 (COM(2022)0071).

([19]) Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o zákazu produktů pocházejících z nucené práce na trhu Unie, který dne 14. září 2022 předložila Komise (COM(2022)0453).

([20]) SWD(2023)0161.

([21]) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52023SC0161.

([22]) Luckeneder, S., Giljum, S., Schaffartzik, A., Maus, V. a Tost, M., „Surge in global metal minings vulnerable ecosystems“, *Global Environmental Change*, svazek 69, 2021.

([23]) Úmluva Organizace spojených národů o mořském právu o zachování a udržitelném využívání biologické rozmanitosti moří v oblastech mimo jurisdikci jednotlivých států, 19. června 2023.

2. vyzývá EU, aby podporovala rovná partnerství mezi EU a rozvojovými zeměmi, které jsou výrazně závislé na těžebním průmyslu; zdůrazňuje, že všechny projekty EU v oblasti těžby surovin v rozvojových zemích by měly vytvářet podmínky výhodné pro všechny strany, a to i pro místní komunity, a měly by učinit rozvoj zaměřený na lidi a životní prostředí ústředním bodem svých cílů a všech operačních politických rámců; za tímto účelem zdůrazňuje, že EU by měla podporovat země s nízkými příjmy, jež jsou bohaté na zdroje, aby se odklonily od enklávového charakteru a extraktivistického modelu těžebního odvětví, a měla by k tomuto účelu rozvojovým zemím poskytovat dostatečný politický prostor, a to i prostřednictvím nástrojů mezinárodního obchodu, přičemž cílem je dosáhnout na místní úrovni industrializace založené na zdrojích; dále zdůrazňuje, že projekty musí být prováděny spravedlivým způsobem šetrným ke klimatu, a nikoli na úkor životního prostředí, lidských práv a míru, a za použití nejinovativnějších dostupných metod; poukazuje na to, že usnadnění udržitelných investic a celková obchodní a investiční strategie EU musí podporovat investiční příležitosti v rozvojových zemích, aby bylo možné dosáhnout cílů udržitelného rozvoje; žádá Komisi, aby udržitelnost učinila prioritou projektů v odvětví surovin v rámci iniciativy Global Gateway a aby odpovídajícím způsobem usnadnila přístup k financování;

3. zdůrazňuje význam začlenění udržitelného těžebního průmyslu do místního hospodářství s cílem rozvíjet místní průmyslové kapacity s vysokou přidanou hodnotou pro rozvojové země; domnívá se, že rozvojové země mají právo využívat vývozní daně a legitimní obchodní omezení k rozvoji vlastní průmyslové základny a používat zdroje z vývozních cel souvisejících s těžebním průmyslem k lidskému rozvoji a k posílení veřejných služeb, jako je vzdělávání a zdravotnictví; vyzývá EU, aby přezkoumala omezení vývozních daní ve svých obchodních dohodách s rozvojovými zeměmi;

4. zdůrazňuje, že EU a její členské státy musí respektovat potřeby místního obyvatelstva a původního obyvatelstva, zejména právo původních obyvatel na svobodný a informovaný souhlas před schválením jakéhokoli těžebního projektu, který má dopad na jejich půdu nebo území, a musí vyžadovat, aby tak činily i jejich partnerské země, a to v souladu s Deklarací OSN o právech původních obyvatel (UNDRIP) a Úmluvou MOP č. 169 o domorodém a kmenovém obyvatelstvu; poukazuje na to, že těžba zvyšuje riziko zabírání půdy, neboť vlády rozvojových zemí často neuznávají zvyková práva původních obyvatel a komunit na půdu, kterou obývají; vyzývá k dodržování dobrovolných pokynů Organizace pro výživu a zemědělství (FAO) pro odpovědnou správu půdy, rybolovu a lesů, aby se zabránilo zabírání půdy v důsledku těžebního průmyslu; zdůrazňuje, že podpora práv původních obyvatel a jejich tradičních postupů je důležitá pro dosažení udržitelného rozvoje a boj proti změně klimatu;

5. naléhavě vyzývá EU, aby zvýšila svou podporu rozvojovým zemím bohatým na zdroje při snižování jejich závislosti na těžebním průmyslu a při diverzifikaci jejich ekonomik, které jsou citlivé na hospodářské otřesy a kolísání cen, a to tím, že bude podoporovat udržitelné alternativy;

6. domnívá se, že EU by měla podporovat rozvojové země bohaté na zdroje při zajišťování a správě jejich příjmů z těžebního hospodářství účinným a transparentním způsobem s cílem dosáhnout inkluzivního a udržitelného rozvoje ve prospěch jejich obyvatel a pokroku v plnění cílů udržitelného rozvoje;

7. vyzývá Komisi, aby posílila svůj dialog a spolupráci s organizacemi občanské společnosti, odborovými svazy, místními komunitami a původními obyvateli v rozvojových zemích, na které má těžebním průmysl přímý dopad, s cílem prosazovat jejich práva a zajistit jejich smysluplné zapojení a aktivní účast na rozhodovacích procesech, zejména pokud jde o navrhování stěžejních projektů Global Gateway a posuzování jejich dopadů; zdůrazňuje, že subjekty občanské společnosti by měly mít formální zastoupení ve správní radě Global Gateway; vítá oznámení o zahájení platformy pro dialog občanské společnosti a místních orgánů Global Gateway s cílem zajistit, aby při výběru a podpoře projektů této strategie probíhal smysluplný dialog;

8. vyzývá ke svolání monitorovací skupiny Global Gateway (GGMG) s cílem zajistit důkladný a účinný dohled nad všemi projekty strategie Global Gateway a nad tím, zda respektují zásady soudržnosti politik ve prospěch rozvoje, přičemž tato skupina by se měla skládat z aktérů občanské společnosti, zejména těch, kteří zastupují původní obyvatelstvo, poslanců Evropského parlamentu, zástupců členských států a dalších příslušných odborníků; zdůrazňuje, že monitorovací skupina Glogar Gateway by měla vypracovat výroční zprávu o dopadu projektů Global Gateway na lidská práva, životní prostředí, občanské svobody, mír, nerovnost a snižování chudoby; vyzývá předsedkyni Komise, aby zvala předsedu monitorovací skupiny na všechny schůze správní rady; zdůrazňuje, že skupina GGMG by měla mít přístup ke všem dokumentům a zápisům ze schůzí poradní skupiny pro podnikání, správní rady a platformy pro dialog občanské společnosti a místních orgánů;

9. vyzývá Komisi, aby posílila schopnost subjektů občanské společnosti účinně se zapojit do rozhodovacích procesů, mimo jiné poskytováním odborné přípravy a podpory v oblastech, jako je právní gramotnost, vyjednávací dovednosti, posuzování dopadů na životní prostředí a monitorování projektů;

10. vyzývá Unii, aby podporovala budování kapacit v rozvojových zemích, a to i prostřednictvím technické pomoci příslušným zúčastněným stranám, jako jsou státní úředníci a zaměstnanci soudních a donucovacích orgánů, s cílem posílit jejich právní a regulační rámce pro těžební průmysl, včetně opatření k posílení správy věcí veřejných a transparentnosti, pro boj proti korupci, daňovým podvodům a únikům a nezákonným finančním tokům, posílení pracovních a lidských práv a norem v oblasti životního prostředí, jakož i důraznějšího vymáhání práva; připomíná, že některé přírodní zdroje, které „živí“ některé z nejdéle se táhnoucích a nejbrutálnějších konfliktů na světě, procházejí dodavatelskými řetězci spojenými se společnostmi působícím v rozvinutých zemích, zejména v EU; zdůrazňuje proto, že je třeba zajistit účinný přístup ke spravedlnosti pro oběti nesprávného uplatňování právních předpisů v sociální oblasti nebo v oblasti životního prostředí ze strany nadnárodních společností působících v rozvojových zemích;

11. vyzývá Komisi, aby předložila kodex chování EU pro odpovědné investování do těžebního průmyslu v rozvojových zemích, který by byl dobrovolný pro podniky a finanční instituce v oblasti rozvoje a na jehož návrhu by se podílel průmysl a odborové svazy, jakož i organizace občanské společnosti a zástupci původních a místních komunit; domnívá se, že kodex by měl obsahovat jasné závazky a individualizované hlavní zásady pro investice v rozvojových zemích, mimo jiné v souladu s postupy náležité péče, jak je definují právní předpisy EU, a stávajícími mezinárodními normami, pokyny a iniciativami, jako jsou cíle udržitelného rozvoje OSN, obecné zásady OSN v oblasti podnikání a lidských práv, iniciativa OSN Global Compact, pokyny Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) pro nadnárodní společnosti, normy ISO 26000 a iniciativa v oblasti transparentnost těžebního průmyslu; zdůrazňuje, že hlavním účelem kodexu by měl být udržitelný místní rozvoj a to, aby bylo uplatňováno právo původních obyvatel a místních komunity svobodně udělit předchozí informovaný souhlas; domnívá se, že kodex by měl zahrnovat přinejmenším závazky týkající se:

a) zapojení zúčastněných stran; domnívá se, že pokud třetí země nepřijala právní předpisy pro závazné dohody o rozvoji komunit, měly by je evropské podniky provádět jakožto základní předpoklad svého podnikání; domnívá se, že dohody by měly být sjednány v rámci mnohostranných platforem, do nichž budou smysluplně zapojeni původní obyvatelé a místní komunity, přičemž musí být skutečně dodržována zásada svobodného, předchozího a informovaného souhlasu, a měly by být veřejně dostupné;

b) transparentnosti, včetně aktivního podávání zpráv o environmentálních, sociálních a správních aspektech projektů v rozvojových zemích v souladu se zásadou dvojí významnosti, jakož i zveřejňování smluv a finančních transakcí, včetně podrobných údajů o platbách pro vlády hostitelských zemí; zdůrazňuje, že veškeré veřejné informace by měly být poskytovány jasným a srozumitelným způsobem, aby bylo možno vymáhat odpovědnost příslušných aktérů;

c) právního státu a předcházení korupci, včetně dodržování právních rámců, protikorupčních opatření, transparentnosti finančních transakcí a ochrany oznamovatelů;

d) otázek v oblasti lidských práv, jako je využívání nucené a dětské práce, práva pracovníků, vysídlování, diskriminace, práva původních obyvatel, práva žen a dívek, vzdělání, zdraví a bezpečnost, jakož i bezpečné pracovní podmínky;

e) ochrany životního prostředí a environmentální výkonnosti a dopadu, včetně opatření na předcházení znečištění, udržitelného využívání přírodních zdrojů a opatření a zdrojů k zajištění řádné recyklace surovin a nakládání s odpady ze surovin;

f) místního obsahu a hospodářské diverzifikace, včetně příležitostí pro zajištění místní přidané hodnoty, rozvoje dovedností a přenosu technologií na podporu hospodářské diverzifikace a inkluzivního růstu v partnerských zemích;

g) ochrany a biologické rozmanitosti;

h) iniciativ v oblasti budování kapacit, včetně programů odborné přípravy a platforem pro sdílení znalostí s cílem zlepšit informovanost o odpovědných investičních postupech v těžebním průmyslu;

i) mechanismů pro stížnosti a záruk pro řešení případů porušování lidských práv a dopadů na životní prostředí způsobených těžebním průmyslem, včetně zřízení nezávislých monitorovacích orgánů, mechanismů pro podávání stížností a odpovídajících nápravných opatření;

j) rámce pro monitorování a podávání zpráv s cílem zajistit dodržování kodexu, včetně pravidelného podávání zpráv, nezávislého ověřování třetí stranou a zveřejňování ukazatelů výkonnosti;

12. odsuzuje nucenou práci a dětskou práci; vyzývá k účinnějším opatřením na ochranu a podporu obětí nucené práce a dětské práce a k systémovému řešení, které zohlední všechny faktory, zejména chudobu, nerovnost, nedostatečný přístup ke vzdělání a společenskou přijatelnost dětské práce;

13. naléhavě vyzývá EU, aby zintenzivnila své úsilí v boji proti dětské práci v těžebních činnostech a podporovala programy poskytující vzdělávací příležitosti a možnosti alternativních příjmů s cílem zajistit, aby se prostřednictvím tematického programu „Globální výzvy“ zahrnutého do Nástroje pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci (NDICI) – Globální Evropa „Globální výzvy“ dosáhlo toho, že děti nebudou při těžbě využívány;

14. vyzývá EU, aby posílila přenos technologií, sdílení znalostí a budování kapacit v souvislosti s udržitelným řízením zdrojů v rozvojových zemích, zejména v oblastech souvisejících s environmentálním řízením, odpovědnými těžebními postupy a udržitelným využíváním zdrojů v těžebním průmyslu;

15. vyzývá Komisi, aby v případě rozvojových zemí, které podniknou kroky k formalizaci odvětví řemeslné těžby a těžby v malém měřítku a k jeho začlenění do venkovského a národního hospodářství, podporovala pobídky a programy pro budování kapacit, zejména ty, do nichž jsou zapojeny ženy, s cílem zlepšit pracovní podmínky a živobytí místních komunit a zastavit nezákonné finanční toky, které jsou často odpovědné za korupci a ozbrojené konflikty; připomíná, že odvětví řemeslné těžby a těžby v malém má silný genderový rozměr; vyzývá EU, aby podporovala vytváření ženských těžebních družstev a sdružení s cílem zlepšit účast žen, jejich vyjednávací sílu, pracovní podmínky a ekonomickou nezávislost; poukazuje na hrozby pro potravinové zabezpečení a environmentální a zdravotní rizika, jež jsou spojeny s neregulovanými činnostmi v odvětví řemeslné těžby a těžby v malém měřítku ve venkovských oblastech, a na skutečnost, že podle Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) probíhá řada činností řemeslné těžby a těžby v malém měřítku v zalesněných plochách v ekosystémech se zásadním významem, které nebyly dříve využívány;

16. se znepokojením konstatuje, že ve většině rozvojových zemí bohatých na zdroje těžba nerostných surovin, ropy nebo zemního plynu nevedla k rozsáhlému hospodářskému, lidskému a sociálnímu rozvoji; poukazuje na to, že řešení tzv. „prokletí přírodních zdrojů“ nebo „paradoxu nerostného bohatství“ zahrnuje nejen hospodářskou diverzifikaci, ale také posílení institucionální odolnosti, dodržování zásad právního státu a rozšíření fiskálního prostoru třetích zemí pro usnadnění udržitelného rozvoje; zdůrazňuje, že EU by měla aktivně podporovat mobilizaci domácích zdrojů v partnerských zemích, jako je přímé zdanění, a umožnit uplatňování vývozních daní na komodity, pokud je slučitelné s pravidly WTO a není diskriminační; vyzývá Komisi a členské státy, aby se souběžně s aktem o kritických surovinách zavázaly k navýšení zvýhodněného financování; opakuje, že stropy v okruhu 6 víceletého finančního rámce (VFR) musí být v rámci nadcházejícího přezkumu VFR odpovídajícím způsobem zvýšeny;

17. připomíná, že dopady těžby mohou trvat i po uzavření samotného dolu, neboť těžební odpad je toxický, a tudíž narušuje životní prostředí, služby v oblasti biologické rozmanitosti a související zdroje obživy; vyzývá proto k účinné správě zdrojů nerostných surovin v průběhu celého životního cyklu těžebních činností, což mimo jiné vyžaduje:

— uznání práva svobodného, předchozího a informovaného souhlasu původních obyvatel a místních společenství; jejich přístup k informacím pro účinné zapojení veřejnosti do rozhodování a zajištění toho, aby osoby vykonávající svá práva nebyly trestány, pronásledovány nebo obtěžovány;

— plnou transparentnost těžebního odvětví, pokud jde o příjmy a smlouvy, v souladu s požadavky iniciativy v oblasti transparentnosti těžebního průmyslu (EITI), mimo jiné v oblasti životního prostředí;

— řešení sociálních dopadů těžby a jejich zmírňování prostřednictvím přístupu založeného na zásadě „zabránit, zmírňovat a obnovovat“;

Opatření EU na mnohostranné úrovni

18. vyzývá Komisi, aby navrhla iniciativu skupiny G20 zaměřenou na to, aby těžba v rozvojových zemích bohatých na zdroje přispívala k místnímu udržitelnému rozvoji; zdůrazňuje, že tato iniciativa by měla být přizpůsobena podmínkám jednotlivým zemí a mohla by zahrnovat mimo jiné finanční podporu, dluhovou pomoc, zmírnění dluhového břemene a odpuštění dluhu, budování kapacit v oblasti veřejné správy, zdanění a boje proti korupci; vyzývá Komisi, aby vystupovala jako prostředník při jednáních o zmírnění dluhového břemene s cílem poskytnout rozvojovým zemím finanční prostor pro transformaci neudržitelné těžby a přilákání udržitelného těžebního průmyslu, jakož i dodržování spolehlivých environmentálních a sociálních norem; vyzývá Komisi, aby podpořila reformu a rozšíření iniciativy na pozastavení dluhové služby tak, aby zahrnovala zranitelné země se středními příjmy, z nichž mnohé jsou závislé na těžebním průmyslu, a aby uvedla do praxe mechanismus dlouhodobého splacení pohledávek s cílem usnadnit výměnu dluhů za opatření v oblasti klimatu a přírody; zdůrazňuje, že je třeba ukončit využívání daňových rájů pro nezákonné finanční toky v těžebním odvětví;

19. vyzývá EU, aby podporovala inkluzivní a transparentní mnohostranná partnerství na regionální a mezinárodní úrovni usnadněním dialogu a spolupráce mezi vládami, organizacemi občanské společnosti, soukromým sektorem a mezinárodními institucemi s cílem podporovat udržitelný rozvoj těžebního průmyslu a inkluzivní rozhodovací procesy; poukazuje na to, že současná situace, kdy na celém světě roste poptávka po kritických surovinách a geopolitická nestabilita, znamená, že je třeba zvýšit úsilí o zajištění stabilních, přiměřených a diverzifikovaných dodávek kritických surovin; zdůrazňuje však, že je třeba přejít od kultury intenzivní těžby k systému správy zdrojů, který bude mimo jiné zohledňovat míru vyčerpání zdrojů, dostupnost náhradních materiálů, efektivitu, recyklaci a udržitelnost spotřeby; vítá partnerství mezi EU a meziagenturním rámcovým týmem OSN pro preventivní opatření, jehož cílem je podporovat vnitrostátní a místní zúčastněné subjekty při zlepšování správy půdy a přírodních zdrojů za účelem předcházení konfliktům a lepší koordinace;

20. s hlubokým znepokojením konstatuje, že zvýšená poptávka po kritických surovinách musí být řádně řízena a zmírňována, jinak bude mít negativní environmentální a sociální dopady, zejména v odvětvích, která jsou silně závislé na ekosystémových službách (jako je zemědělství, přírodní cestovní ruch a rybolov); zdůrazňuje, že je třeba na mnohostranné úrovni upřednostňovat udržitelnost, účinnost a oběhovost a snížit poptávku po původních materiálech, zejména s cílem řešit problémy spojené se změnou klimatu, nedostatkem vody a znečištěním a ztrátou biologické rozmanitosti;

21. potvrzuje, že je nezbytné přijmout závaznou úmluvu OSN o podnikání a lidských právech, která by regulovala činnost nadnárodních korporací a jiných podniků, stanovovala jasné povinnosti v oblasti lidských práv, požadavky náležité péče a obsahovala ustanovení o přístupu k opravným prostředkům v souladu s rámcem OSN „Chránit, respektovat a napravovat“; žádá proto Komisi a členské státy, aby aktivně vystupovaly v probíhajících jednáních o tomto nástroji, který by měl podněcovat podniky a investory v těžebním odvětví k tomu, aby dostáli svým povinnostem, pokud jde o lidská a pracovní práva a ochranu životního prostředí;

22. znovu vyzývá EU, aby usilovala o uzavření dalších mezinárodních dohod o financování opatření v oblasti klimatu, transferu čistých technologií a budování kapacit pro rozvojové země s cílem snížit emise skleníkových plynů pocházející zejména z těžebního průmyslu;

23. vyzývá rozvojové země, aby zlepšily svou regionální spolupráci a vypracovaly a přijaly společné environmentální, sociální a pracovní standardy a normy pro těžební odvětví;

24. žádá EU, aby podporovala zejména členské státy Africké unie při dalším provádění politického rámce „Vize pro těžební odvětví v Africe“ přijatého v roce 2009 s cílem zajistit, aby tento kontinent strategicky využíval své nerostné zdroje pro plošný sociální a ekonomický rozvoj s cílem aktualizovat tento rámec tak, aby zahrnoval cíle udržitelného rozvoje a agendu v oblasti změny klimatu jako příležitost k udržitelnému rozvoji na tomto kontinentu; zdůrazňuje, že podpora EU by měla zahrnovat budování kapacit, finanční podporu, transfery čistých technologií a udržitelné řízení dodavatelského řetězce;

25. vyzývá EU, aby podporovala regionální, mezinárodní a globální iniciativy ke zvýšení transparentnosti a odpovědnosti při využívání a řízení surovinových zdrojů, například iniciativu EITI, která podporuje transparentnost a odpovědnost v zemích bohatých na ropu, zemní plyn a nerostné suroviny, globální programovou podporu pro těžbu svěřenského fondu Světové banky sdružujícího více dárců pro inkluzivní a udržitelné provádění EITI v rozvojových zemích závislých na zdrojích, jejímž cílem je podporovat snižování chudoby a inkluzivní udržitelný růst a rozvoj, kimberleyský proces, který brání obchodování s konfliktními diamanty, a dobrovolné zásady bezpečnosti a lidských práv;

26. vyzývá EU, aby podporovala rozvojové země při budování jejich kapacit pro sjednávání spravedlivých a transparentních smluv s podniky těžebního průmyslu; vítá v tomto ohledu finanční podporu EU pro iniciativu Connex skupiny G7, která posiluje odborné znalosti rozvojových zemí pro vyjednávání v oblasti těžebního průmyslu s cílem vypracovat investiční smlouvy tak, aby podporovat udržitelnost a rozvoj;

27. žádá Komisi, aby zvýšila svou podporu mnohostrannému evropskému partnerství pro odpovědné získávání nerostů, které bylo vytvořeno s cílem zvýšit dopad nařízení EU o nerostných surovinách z oblastí konfliktů, prostřednictvím financování většího počtu rozvojových projektů zaměřených na kvalitnější místní těžební postupy, zejména v oblasti řemeslné těžby a těžby v malém měřítku, které by zlepšily sociální, environmentální a hospodářské podmínky pro důlní pracovníky a místní těžební komunity;

28. žádá Komisi, aby zvážila užší spolupráci se Světovou bankou vzhledem k jejím znalostem těžebního odvětví a její podpoře procesů udržitelné a ekologické transformace v rozvojových zemích;

29. vyzývá EU, aby rozvojovým zemím poskytla finanční podporu a technickou pomoc s cílem pomoci jim při provádění celosvětového rámce pro biologickou rozmanitost z Kchun-mingu a Montrealu a úmluvy OSN o volném moři;

Posílení politiky a právního rámce EU

30. vítá skutečnost, že EU podnikla kroky k vypracování závazných předpisů v oblasti náležité péče podniků, jako je nařízení o nerostných surovinách z oblastí konfliktů, směrnice o podávání zpráv podniků o udržitelnosti, návrh směrnice o náležité péči podniků v oblasti udržitelnosti a návrhy nařízení o zákazu produktů pocházejících z nucené práce a o kritických surovinách, které by měly společně přímo či nepřímo přispět k transformaci těžebního odvětví v rozvojových zemích;

31. žádá Komisi, aby využila toho, že v roce 2023 má proběhnout přezkum nařízení o nerostných surovinách z oblastí konfliktů, které od roku 2021 ukládá společnostem z EU povinnost odpovědně získávat cín, tantal, wolfram a zlato, které dovážejí, a zajistit, aby jejich dodavatelské řetězce nepřispívaly k financování ozbrojených konfliktů, a při této příležitosti důkladně posoudila dopad nařízení v praxi a možnost zahrnout další povinná opatření a další nerostné suroviny; zdůrazňuje, že do celého procesu přezkumu musí být významně zapojeny organizace občanské společnosti a dotčené komunity;

32. vítá nadcházející podpis nové dohody o partnerství mezi EU a členy Organizace afrických, karibských a tichomořských států, neboť tato dohoda poskytuje posílený a modernizovaný rámec pro spolupráci se zeměmi AKT, který obsahuje konkrétní odkazy na těžební průmysl, jako je podpora transparentnosti, odpovědnosti a odpovědného řízení těžebního průmyslu a posílení sociální odpovědnosti a odpovědného chování podniků s cílem dosáhnout inkluzivního a udržitelného růstu a rozvoje; v této souvislosti připomíná, že udržitelnost zahrnuje dodržování postupů náležité péče, jak jsou definovány v právu EU a pokynech OECD pro nadnárodní podniky, jakož i dobrovolných pokynů FAO pro odpovědnou správu půdy, lesů a rybolovu, pokud jde o vlastnické právo k půdě;

33. vyzývá Komisi, aby lépe posoudila dopad rozvojové pomoci EU na udržitelný rozvoj v těžebním průmyslu s cílem zajistit účinné a odpovědné využívání finančních zdrojů EU;

34. vyzývá Komisi, aby otázky udržitelného rozvoje a rozvojové spolupráce začlenila do všech obchodních a investičních dohod EU s rozvojovými zeměmi tím, že do nich zahrne ustanovení, která zajistí dodržování lidských práv, ochranu životního prostředí a spravedlivé rozdělení příjmů z těžebního průmyslu;

°
° °

35. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě a Komisi.